

yana birida mehnatsevarlik, ahillilik, do'stlik, ota-onaga, el-yurtga sadoqatni tarannum etuvchi g'oyalar o'z ifodasini topadi. Yoshlarni komil inson qilib tarbiyalash, mehnatsevar, vatanparvarlik tuyg'usni shakllantiruvchi eng muhim manbaa- bu ertaklar sanaladi. Endi darslikdagi ertaklar tahlili bilan tanishib chiqsak. „Chaqimchiga mukofot“ ertagida asosan qoralanadigan xususiyat bu chaqimchilik bo'lib, ushbu ertakda podshoh hamda ukasi o'rtasida gap tashuvchi, chaqimchi o'lim jazosiga mahkum etiladi. Ertak sarlavhasidagi mukofot qo'shtirnoq ichida aytiladi, ya'ni uning yomon illatlaridan bo'lgan yolg'onchiligi o'z boshini yeydi. Ushbu ertak orqali o'z o'quvchilarni chaqimchilik qilmaslikka, o'zgalarning gapini tashimaslikka undash uning oxir oqibati salbiy oqibatlariga olib kelishi hamda doim tiliga ehtiyot bo'lib so'zlashini uqtiradi. Sirni fosh qilishdan, chaqimchilikdan yomonroq gunoh yo'qdir. Chaqimchi yaxshilik qilgan bo'lsa ham endi taxtga o'tirgan shoh tomonidan quyidagi so'zlarni eshitish mumkin. „Akam senga ishonib sirini aytdi, sen xiyonat qilib, sirini fosh qilding, menga kelib chaqding. Akamga vafo qilmagan odam menga vafo qilarmidi? Ana endi chaqimchiliging jazosini tort“, - deb dorga ostirdi. O'ylamay qilingan xato kamchilik tufayli o'z boshini o'zi yeydi. Shu ertakni mazmunini yorituvchi „Oldiga kelganini yemoq molning ishi, og'ziga kelganini demoq nodonning ishi“ maqolni keltirish o'rinli.

„Ikki saxiy“ ertagi orqali saxiylik, hotamiylik, ko'ngli ochiqlik kabi insoniy sifatlar ulug'lanadi. Ertakda bir saxiy odam g'oyat hotamligi va dovyurakligi bilan hammani lol qoldiradi. Ertakdagi kishi saxiy bo'lish bir qatorda hojatmand ham bo'ladi. Uning qishloq ahliga aytadigan yagona so'zi bu „Meni duo qilinglar, bas“ der ekan. Ertakdagi shaxs, saxiyliigi, rostgo'yliigi, mehnatsevarligi uchun qishloq ahlining mehrini qozonadi. Ertakda 2 ta saxiy obrazi ko'zga tashlanadi. Bular birinchi va ikkinchi saxiy deb yuritiladi. Bunda birinchi saxiy qilgan yaxshilik, saxiyliklarini hisob-kitobini olib bormas ekan. Ikkinchi saxiyning tosh-u tarozisi bor. Tarozining bir pallasiga o'zi ulashgan narsani, ikkinchi pallasiga savobdan qadoqab olgan toshini qo'yadi. Shu bilan orani ochiq qiadi. Lekin uning hojatmanddan undirgan, ya'ni so'rab olgan duolari esa faqat foydaga qoladi. Bundan ko'rinib turibdiki, ikki saxiy ham o'z nomlari bilan saxiy, lekin ikkinchi saxiyning xatti-harakatlaridan xalq norozi. Bundan ko'rinadiki, yaxshilik qilsang, unut. Birovga biron foydani ko'zlab yordam berish niyatidan qayting. Chunki, bu hatti-harakatlaringiz ta'magirlikka kiradi. „Nuqul savobni ko'zlab qilingan xayrli ish ta'magirlikka kiradi, duoni so'rab olish esa tilanchilik bilan barobar“. „Davlat“ ertagi qadim zamondagi xonadonlarning birida bo'lib o'tgan voqea asosida qurilgan. Ertakdan ko'zlangan asosiy maqsad hamjihat bo'lib yashash, oilaviy tinchlik, mehnatsevarlik, ahil bo'lib yashash, ota-onaning hurmatini o'z o'rniga qo'yish kabi go'zal insoniy fazilatlar ulug'lanadi. Ya'ni tinchlik, totuvlik, mehnatsevarlik bor joyda davlat bo'larmish ishonmaysizmi, to'g'risi, uning o'zi shunday deydi: „Bobo men hech qayerga ketmayman. Shu yerda qolaman, men xursand bo'lib, ahil yashaydigan xonadonni yaxshi ko'raman. Inoqlik qayerda bo'lsa men ham o'sha yerdaman!“ – deb so'zini tugatdi. Bundan ayon bo'ladiki tinch, totuv oilada davlat doim hozir-u nozir bo'larmish. Oilalardagi tinchlik, o'zaro hurmat, mehr-oqibatli bo'lish eng go'zal fazilatdir. Bolalarni yoshlikdan mehribon qilib voyaga yetkazishda oilaviy o'rni katta. Bola oilada qanday muhitda o'sgan bo'lsa kelajakda ham xuddi shunday hayot boshlaydi. Ya'ni „Qush inida ko'rganini qiladi“. O'zbek xalqi azal-azaldan bolajon xalq, lekin bolani yoshligidan haddan tashqari erkalatish, taltaytirish, keyinchalik uning ishyoqmas, dangasa bo'lishiga sabab bo'ladi. Shuning uchun yoshlikda bola tarbiyasiga e'tibor qaratish lozim. Chunki, tug'ilganidan boshlab voyaga yetganiga qadar nazoratsiz qoldirish tavsiya etilmaydi.

„Ilm afzal“ ertagi orqali ifoda etiladigan asosiy ma'no va mazmun ismning ulig'lanishi, ilm baxt kaliti ekanligi yana bir o'z tasdig'ini topadi. Ertakda chol uning sakkiz o'g'li va bir nafar qizi ishtirok etib, chol qarigan, lekin kuchli bilim egasi olim bo'lib, lekin uning sakkiz o'g'li ham mehnat qilishni, ilm o'rganishni xohlamaydilar. Lekin cholning qizi dono. Tadbirli

bo'lib, akalarini qanday qilib o'g'illarini mehnat qilishga undashni uddasidan chiqadi. Ertak orqli o'quvchilarni ilm o'rganishga, mehnat qilishga o'rgatish g'oyasi yotadi. Xalqimiz ta'biri bilan aytadigan bo'lsak "Mehnatdan kelsa boylik, turmush bo'lar chiroylik". Qiz yosh bo'lishiga qaramay hayot falsafalarini to'la anglab bo'lgan. Ya'ni ilmsiz, mehnat qilmay hech narsaga erishib bo'lmaydi. Ota o'g'illaridan davlat afzalni yoki ilm deganda ularning bari bir ovozda davlat deydi. Lekin davlat bugun bo'lsa ertaga yo'q bo'lishi mumkin. Ular shuni anglamagan holda javob beradilar. Ilm tuganmas boylik. Uni qancha ishlataversangiz yana shunchalik ko'payib boraveradi. Shuning uchun bo'lsa kerak, hadisi shariflardan "Beshikdan qabrgacha ilm izla" deyilgan. O'quvchilarga ilmning qudrati hamda afzalliklarini uqtirish maqsadida ushbu ertak keltirilgan. "Ko'zacha bilan tulki" ertagida asosiy qahramon obrazida uch narsa ko'zga tashlanadi. Bo'ri deganda ko'z oldimizga ochko'z yirtqich maxluq, ko'zlari yonib turuvchi hayvon kelsa, tulkida esa ayyor, doim yon-atrofdagilarni laqillatib yuruvchi aldoqchi jonivor keladi. Ushbu ertakda ham bu ikkala hayvondagi xususiyatlarning barchasi namoyon bo'ladi. Ertakni berilishidan asosiy maqsad ya'ni, uning negizida hech bir yovuzlik jazosiz qolmasligi o'z aksini topgan. Tulki bo'rini aldadim deb xursand bo'lib yo'lida uchragan xumchadan ta'zirini yeb, dumidan ajralib qoladi. Nima bo'lishidan qat'iy nazar tulki doim aldoqchi. O'quvchilar ushbu ertakni o'qish davomida yolg'onchilikning, aldashing oxiri nima bilan tuigashi hamda bu xislatlar kishilarni ezgulik singari go'zal fazilatlaridan Inson go'zal xulqi, chiroyli odobi bilan elda aziz. Yaxshilik doim o'zi bilan yaxshiliklarni yetaklab keladi. Ertakda yolg'onchilik, yirtqichlik kabi yovuz timsollarni ifodalash uchun asosan ana shu ikki detaldan ifodalaniadi. "Ochko'z boy" ertagi bolalarni ochko'zlikdan, hasadgo'ylik kabi yon-atrofdagilarni ko'rolmaslik kabi xislatlar qattiq qoralanadi. Ertakni tili sodda o'quvchiga tushunarli qilib berilgan. Yana bunda ochko'zlik bilan bir qatorda hasadgo'ylik, ko'rolmaslik odatlari hamda uning oqibati nimalarga olib kelishi yorqin ifodalab berilgan. Kishilar orasida ushbu illatni o'zida kasb qilib olganlar ko'plab topiladi. Xuddi o'zini sizga do'stdek tutadi-yu, ammo sizning muvafaqqiyatingizni ko'ra olmaydi. Yuzi kulib tursa ham ichi olovdek lovillab yonib turadi. Xalqimizda hasadgo'ylik, ochko'zlik hamda ta'magirlik kabi salbiy xislat egalari jamiyatdan chetlatilgan. Ertak orqali aytilmoqchi bo'lgan gapning indallosi, ochko'z bo'lmaslik o'zgalarning boyligiga hasad emas, havas bilan qarash kerakligi hamda qo'lidan kelgancha yaxshilik qilishga o'rgatadi. Atrofdagilarga, tabiatga, hamda undagi jamiki hayvon-u, parrandayu, darandalarga g'amxo'rlik qilish kerak. Aytgan gaplarni amalda isboti uchun sinf xonasida jonli burchaklarni tashkil qilish hamda ularga g'amxo'rlik qilishni avvalo o'qituvchi o'quvchilarga o'rgatmog'i lozim. O'quvchilarni "Qushlar bizning do'stimiz" mavzusi ostida birlashtirish tavsiya etiladi. Qilingan yaxshiliklar javobsiz qolmasligi qachondir yana yaxshilik bilan qaytishi aytib o'tilgan. Tabiatda hamma narsa insoniyat hayoti uchun foydali. Shuning uchun har bir bo'lagini asrab-avaylaylash bizlarning ham qarzimiz, ham farzimizdur. Bu ertak sehrli-fantastik ertak turiga mansub bo'lib bunda hayotiylik ham hukm suradi. Tarvuz ichidan urug'lari o'rniga tilla chiqishi yoki arilarning chiqib ketishi bu sehrli-fantastik bo'lsa ertakdagi oddiy dehqon uning uyi, bajaradigan yumushi o'zbek xalqining qadimiy yashash muhitini aks ettirib turadi.

"Hunarsiz kishi o'limga yaqin" ertagida hunarli kishi ulug'lanadi. O'tgan zamonda bir podsho yashagan ekan. U bir kun ovga chiqib o'sha yerda bir o'tinchi cholning qizini sevib qolibdi. Podshoh unga sovchi yuboradi. Qiz sovchilarga "Podshohingizning nima hunari bor, men hunarli kishiga turmushga chiqaman" debdi qiz. Buni qarangi podshoh unga sovchi qo'yib ulug'lanmoqchi va podshoh uning hamma narsasi yetarli, mol-davlat, yer, butun boshli mamlakat uniki lekin qiz shohning qanday hunari borligini so'raydi. Sababi, zamon o'zgarishi bilan bugun podshoh bo'lgan kishi ertaga tillanchi bo'lib qolishi mumkin.

Bundan ayon bo'ladiki, hunarli kishi hech qachon hech qayerda xor bo'lmaydi. Xalqimizda hunarli kishining rizqi butun bo'ladi degan gapi bor. Ertak orqali o'quvchilarga hunar o'rgatish, uning kundalik hayoti ahamiyati xususida so'z boradi. Bundan tashqari o'rgangan bilimlarini boshqalarga o'rgatish ham katta savob hisoblanadi. Kishi biror bir hunarni o'rgansa-yu, undan foydalanmasa, ya'ni u hunarini xor qilsa, undan jamiyatda hech qanday naf yo'q. Ya'ni u hunarni o'rganib, oxiri o'zi bilan olib ketarmish. Agar hunarli kishini

qiladigan hunaridan yon-atrofdagilar naf ko'rsalar bunday kishining umri uzoq bo'larmish. Navoiy ustoz tadbirlari bilan aytganda,

Hunarni asrabon netgumdir oxir,

Olib tuproqqami ketgumdir oxir

Yosh avlodga bilim bilan bir qatorda hunar ham o'rgatilmog'i uchun ertaklar asos vazifasini o'taydi. Ertak hayotiy ertaklar sirasiga kiradi. Qizning bir og'iz so'zidan keyin podshoh hunar o'rganadi. Bundan ko'rinadiki, "Hunarli kishi xor bo'lmas" ekan.

Ertaklar qaysi mamlakatda yartilgan bo'lmasin, ulardagi eng asosiy g'oya bu yovuzlik ustidan tantana qilishi aks ettirilgan bo'ladi. Davrada kishini aqldan ozdiruvchi o'ta takabbur hamda odobsiz bir jajji qizchanning butun boshli bir davradagi bolalarning miyasini zaharlab o'zidan sal pastroq tabaqadan chiqqan bolalarni kamsitib, ularning ustidan ochiqdan-ochiq kuladi. Bolalarning yoshligida ishonuvchan bo'lishi soddaligi hammaga ayon. Ertak orqali aytilmoqchi bo'lgan fikr bu bolalar o'rtasida uchraydigan maqtanchoqlik, kibr-havoni bartaraf etishga qaratilgan bo'lib, endigina katta hayotga qadam qo'yayotgan yosh avlodning go'zal xulqlar egasi qilib tarbiyalash ota-onalarning mol-davlatlariga ishonib, gerdayib o'zlarini aslzoda –yu, o'zgalarni kamsitish hamda manman bo'lib yetishmasliklari uchun ushbu tur ertaklar eng muhim manba hisoblanadi. Ertakdagi salbiy obrazni ifoda etayotgan bu qizaloq endigina 9-10 yoshga kirgan bo'lishiga qaramasdan, o'zicha davradagi bolalarni mensimay familiyasi "sen" bilan tugovchi kishilarda odam chiqmaydi. Biz aslzodalar ularga yaqinlashmasak ham bo'laveradi deb tashxis to'qayadi. Buni qarangki, taqdir taqozosi bilan davradagi bolalar orasidagi eng muhim uning ustiga familiyasi ham "sen" bilan tugaydigan bola boy-badavlat bo'lib ketadi. Buni qarangki, o'sha bolaning familiyasi "sen" bilan tamom bo'lsada, lekin undan odam chiqdi.

«Ertaklar mamlakatida» bo'limi yuzasidan o'tkazilgan umumlashtiruvchi darsda o'quvchilar bo'limdagi o'qiyotgan ertaklardan qaysi biri qiziqarliroq ekanini shuningduk asarlarda qahramonlan, ularning xulq-atvori haqida o'z fikrlarini bayon qilishadi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki boshlang'ich sinflarda umumlashtiruvchi darslarni uyushtirishda ilg'or texnologiyalarning roli kattadir. Asarning janri xususiyatlarini aniqlash, abadiy qahramonlarning fel-atvorini baholash o'quvchilarning adabiy nazariy tushunchalarini shallantirishda mazkur texnologiyalardan samarali vosita bo'lib xizmat qiladi va o'quvchilarning ta'lim jarayonini faol ishtirokchisiga aylantirishda yordam beradi va ta'lim samaradorligiga zamin yaratadi. Og'zaki nutqni shallantirishda darsning ko'rgazmaligiga katta ahamiyatga ega. Bizga ma'lumki dars samaradorligini oshirishda ko'rgazmali qurollardan foydalanishning ahamiyati katta chunki ko'rgazmali qurollar o'quvchilar bilimni oshirish va o'qituvchi mehnatini samarali qilish vazifalaridan biri hisoblanadi. Darslarda ko'rgazmalikni tadbiriq etish orqali o'quvchilarning bilish faoliyatini oshiriladi, fikr va nutqi rivojlanadi ular diqqat qilish va kuzatuvchanlikka o'rganadilar. Darsda ko'rgazmali bolalarni yodda saqlashga undaydi, o'qish va yozuv malakalarining sifatini oshiradi, talimni hayot bilan bog'laydi. Ko'rgazmalikni zarurligi boshlang'ich sinf o'quvchilarini ruxiy holatini mustag'kamlaydi. Sinf o'quvchilarini o'ziga xosligi va o'qitiladigan fanning vazifalaridan kelib chiqadi. Kichik yoshdagi bolalar tabiati ko'rgazmalikni talab qiladi. Ular turli narsalarni bo'yoqlarni shakllarni ko'rib fikrlaydilar. Fikrlash orqali hodisalarni ongli o'zgartirishga o'rganadi ko'rgazmalar doimiy tushuncha va xarakatdagi ko'rgazmalar bo'ladi 1-turdagi ko'rgazmalar o'quv yilining oxirigacha turadi. Xarakatdagi ko'rgazmalardan esa ta'lim jarayonida yangi mavzu o'tilganda va mustag'kamlanganda foydalaniladi. Ko'rgazmali qurollar yasalishi jihatdan soddaga, ixcham, boshlang'ich ta'limdagi barcha fanlarga moslangan bo'lsa maqsadga muvofiq bo'ladi O'qish darslarida xam ko'rgazmalarining turli xillaridan foydalanish dars samaradorligini oshiradi. O'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantiradi. Darslikda keltirilgan ertaklarni o'qituvchi o'zining pedagogik mahoratidan kelib chiqib tushuntiradi. Ertaklarni o'qitishning eng qulay va ko'p qo'llaniladigan turi bu og'zaki suhbat, dialog hamda ko'rgazmali metodlardir. O'quvchilar o'qib, eshitib o'rgangandan ko'ra ko'zi bilan ko'rgan voqea-hodisalarni uzoq muddat xotirada saqlaydi va ko'rib turgan narsasiga to'g'ri baho bera oladi. Shuning uchun ham boshlang'ich sinflarda darslar asosan

ko'rgazma vositalari yordamida o'tiladi. Rasmlar, ko'rgazma qurollari yordamida dars o'tilsa, o'quvchilarda nutq faoliyati jadalashadi. Ular rasmga qarab o'z fikr mulohazalarini bayon etadilar. Agar eratkalar ham ko'rgazma vositalar yordamida o'qitilsa, o'quvchilar xuddi ertakni ichida turgandek bo'ladilar. Rasmga qarab turib ertak mavzusi uning maqsadi, qahramonlari haqida tushuncha o'z-o'zidan shakllanadi. Ko'rgazma qurollarini qo'llashda o'qituvchidan e'tiborlilik talab etiladi. Chunki, o'tayotgan darsiga mos keladigan vositalari o'z o'rnida qo'llay olishi hamda ko'rgazmani qo'llashdagi asosiy maqsadi, unutilmasligi lozim. 4 - sinf o'qish darsligida berilgan "Quyosh sevgan yurt" ertagini o'qitish usullari haqida mulohaza yuritadigan bo'lsak, ushbu ertakni turli usulardan foydalanib o'qitish mumkin. Masalan, keng miqyosda qo'llaniladigan metod bu ko'rgazmalilik metodi bo'lib, unda ertak mazmunini o'zida to'la aks ettiruvchi rasmlarda foydalaniladi. Agar dars yangi pedagogik texnologiyadan foydalangan holda tashkil etiladigan bo'lsa, unda avval dars o'tish joyi tanlanadi. Ya'ni dars texnika vositalari bilan to'la ta'minlangan sinf xonasida tashkil etiladi va video, proyektorlar yordamida turli slaydlar asosida dars tashkil etiladi. Slaydlarda jonajon o'sha o'lka tarixidan so'zlovchi, uning betakror rang-barang tabiatini ifodalovchi, moziydan so'zlovchi, osmono'par, yoshi yillardan asrlarga tenglashib jangu-jadallarni guvohi bo'lgan tarixiy obidalarning suratlari keltiriladi hamda yurt tarixi unda yashab o'tgan ajdodlar otabobolar haqida og'zaki savol-javob o'tkaziladi. Biz yuqorida aytib o'tgan ertak o'quvchi ongida shunday yurtda tug'ilganidan faxr-iftixor tuyg'usini shakllantiradi. Dars jarayonida ertak avval o'qituvchi tomonidan ifodalai qilib baland ovozda o'qib beriladi. Unda ilgari surilayotgan fikr- mulohazalari slaydlarda o'z aksini topadi. Agar sinf xonalarida texnika vositalari yetarlicha bo'lmasa yoki darsni yangi ped texnologiyadan foydalanib o'tishga imkoniyat bo'lmasa, unda sinf xonasida o'qituvchining o'zi ertak mazmunini aks ettiruvchi rasmlar orqali darsni o'tsa maqsadga muvofiq bo'lardi. Rasmlarda asosan tarixiy obidalar olim-u, fuzalolar aks ettirilishi lozim. Ertak "Quyosh sevgan yurt" deb nomlanishining asl ma'nosi ham o'quvchiga tushuntiriladi. Ertalabki quyoshning chiqishi hamda uning ufqqa bosh qo'yishi quyosh bobonurini diyorumizda ayamayotganini ham rasmda alohida tarzda ko'rsatilishi lozim. Ushbu ertakni o'qib o'rgangandan so'ng o'quvchi qalbida o'zgacha tuyg'ular tug'ila boshlaydi. Endi unda ona vataniga, xalqiga nisbatan o'zgacha mehr, shukronalik, faxr-iftixor tuyg'ulari bo'y ko'rsata boshlaydi.

Xullas, boshlang'ich sinf darsligida mavjud ertaklarning aksariyati ilm olish, mehnat qilish, do'stga sadoqat, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, hunar o'rganish, tabiatni asrash kabi insoniy fazilatlarni tarannum etuvchi ertaklarni qamrab olgan. Bu sinfdagi o'quvchilarda mehnat qilish hurmat-izzat jamoatga nisbattan yuksak e'tiborda bo'lish xususiyatlari rivojlanayotgan bo'ladi. Shu sababli ham darslikda aynan shu mavzularni aks ettiruvchi ertaklar beriladi. O'quvchilar bu mavzularda bemalol suhbat uyushtirish qobiliyatiga ega bo'lib, o'qituvchi bilan bemalol suhbat qiladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Afzalov M. O'zbek xalq ertaklari haqida. – Toshkent: Fan, 1964.
2. Afzalov M. Xalq ertaklarining tasnifi. – Toshkent: 1972.
3. Imomov K. O'zbek satirik ertaklari. – Toshkent: Fan, 1974. – 208 b.
4. Matchonov S., Shojalilov A., G'ulomova X., Sariyev Sh. Dolimov Z. "O'qish kitobi": 4-sinf uchun darslik. – Toshkent: "Yangiyo'l poligraf servis" 2013.
5. Mavlonova K. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-qism [Matn]: darslik 2-sinf uchun. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. – 120 b.
6. Mavlonova K. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi. 2-qism [Matn]: darslik 2-sinf uchun. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. – 120 b.

**RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA AXBOROT XAVFSIZLIGINI
TA'MINLASHNING TASHKILY-PEDAGOGIK OMILLARI***Rahmatov Odiljon,**Farg'ona davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi*

Annotatsiya. Bugungi kunda axborot xavfsizligi – ko'p qirrali faoliyat sohasi bo'lib, unga faqat tizimli, kompleks yondashuv muvaffaqiyat keltirishi mumkin. Ushbu muammoni hal etish uchun huquqiy, ma'muriy, protsedurali va dasturiy-texnik choralar qo'llaniladi. Mazkur maqolada O'zbekistonda axborot olish, saqlash, foydalanish va tarqatishning umummilliy manfaat va umummilliy taraqqiyot nuqtai nazaridan boshqaruv mexanizmini yaratish, uning mohiyati va unsurlarini chuqur anglash, axborot-xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslarini yaratish, talaba-yoshlarda axborot xavfsizligini ta'minlash kompetentligini shakllantirishga doir fikr-mulohazalar qonun va qonunosti hujjatlar asosida tahlil qilingan.

Kalit so'z va iboralar: Axborot texnologiyalari va telekommunikatsiya, axborot makoni, axborot tizimlari va resurslari, axborot erkinligi, axborot xuruji, kiberxavfsizlik.

**ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ЦИФРОВОЙ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ***Рахматов Одилжон,**независимый исследователь Ферганского государственного университета*

Аннотация. Сегодня информационная безопасность – это многогранная сфера деятельности, успех которой может принести только системный, комплексный подход. Для решения данной проблемы применяются правовые, административные, процедурные и программно-технические меры. В данной статье проанализированы на основе законодательства и подзаконных актов отзывы о создании механизма управления получением, хранением, использованием и распространением информации в Узбекистане с точки зрения общенационального интереса и общенационального развития, глубокого понимания ее сущности и элементов, создания правовых основ обеспечения информационной безопасности, формирования у студентов компетентности в обеспечении информационной безопасности.

Ключевые слова и фразы: информационные технологии и телекоммуникации, информационное пространство, информационные системы и ресурсы, свобода информации, информационная атака, кибербезопасность.

**ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL FACTORS OF ENSURING
INFORMATION SECURITY IN THE DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT***Rahmatov Odiljon,**independent researcher of Fergana State University*

Annotation. Today, Information Security is a multifaceted field of activity, to which only a systematic, integrated approach can bring success. To solve this problem, legal, administrative, procedural and software and technical measures are used. In this article, feedback on the creation of a management mechanism for obtaining, storing, using and distributing information in Uzbekistan in terms of national interests and nationwide progress, deep understanding of its essence and elements, the creation of legal foundations for ensuring information security, the formation of competence for ensuring information security in students is analyzed on the basis of law and